ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ
ระหว่างประเทศ
(องค์การมหาชน)

ความภูมิใจในรากเหง้า

จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว
จังหวัดราชบุรี

Taking Pride in the Storied Past

ಇದ್ದಿಲ್ಲೆ

โครงการชุมชนเรียนรู้หัตถกรรม 2561
SACICT CRAFT COMMUNITY 2018
“เรียนรู้งานหัตถศิลป์ผ่านวิถีชีวิตชุมชน”

สิ่งล้ำค่าอย่างมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และความสามารถด้านงานหัตถศิลป์นั้นหยั่งรากลึกอยู่ในชุมชนทั่วทุกภูมิภาคของแผ่นดินไทย ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) หรือ SACICT จึงมีความตั้งใจในการสร้างการเรียนรู้งานหัตถศิลป์ผ่านวิถีชีวิตชุมชน โดยมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เดิมที่มีครูศิลป์ของแผ่นดิน ครูช่างศิลปหัตถกรรม และทายาทช่างศิลปหัตถกรรมเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้รวมไปถึงการเชื่อมโยงพื้นที่ใกล้เคียงรอบ ๆ ที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นชุมชนเรียนรู้หัตถกรรม (Craft Communities) จำนวน 10 ชุมชน 13 แหล่งเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ ต่อผู้เข้าร่วม สมาชิกในชุมชน รวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

หัวใจสำคัญของโครงการนี้มุ่งเน้นไปที่การอนุรักษ์ทักษะภูมิปัญญาองค์ความรู้ด้านงานหัตถศิลป์ รวมไปจนถึงวิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของชุมชนโดยรอบ เพื่อให้งานหัตถศิลป์เป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น และเป็นการสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าที่จะสามารถต่อยอดไปสู่มูลค่าที่เพิ่มขึ้นให้กับงานหัตถศิลป์ ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการสืบทอดและพัฒนาอย่างยั่งยืนในที่สุด

จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว แหล่งสืบสานรากเหง้าสู่ลูกหลาน

ท่ามกลางโลกที่เดินไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว รากเหง้ายังคงเป็นเสมือนสิ่งที่คอยย้ำเตือนถึงที่ที่เราจากมา หากไม่มีรากที่แข็งแรงก็จะไม่มีใบ ไม่มีผล ไม่มีดอกที่สวยงามได้เลย เมื่อได้ก้าวเข้ามาในจิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัวแห่งนี้ สถานที่ที่รวบรวมสิ่งของนานับชนิดจากอดีตของชุมชนพื้นเมืองชาวไท-ยวน จนถึงปัจจุบันเพื่อให้คนรุ่นหลังได้หวนถึงอดีตที่อาจถูกหลงลืม

จุดเริ่มต้นเกิดขึ้นจากแนวคิดของ ครูอุดม สมพร ที่เล็งเห็นถึงเกียรติคุณของบรรพชนไท-ยวนที่อยู่ในจังหวัดราชบุรี หลายคนอาจสงสัยว่าชุมชนเล็ก ๆ ในราชบุรีมีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวไท-ยวนจากอาณาจักรโยนกเชียงแสนทางภาคเหนือที่เคยรุ่งเรือง จนเป็นที่เลื่องลือได้อย่างไร ย้อนกลับไปในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้โปรดเกล้าฯ ให้กองทัพเมืองหลวง น่าน ลำปาง เชียงใหม่ และเวียงจันทน์ ขับไล่พม่าออกไปจากเมืองเชียงแสน และเคลื่อนย้ายชาวไท-ยวนจากเมืองเชียงแสน เพื่อลงมาตั้งรกรากในหลากหลายเส้นทาง บ้างก็ลงไปอยู่น่าน เชียงใหม่ ลำปาง บ้างก็ลงมาถึงสระบุรี และบางส่วนก็ได้ลงมาตั้งรกรากที่ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เป็นต้นกำเนิดของชาวไท-ยวนที่มีเชื้อสายสืบมาในจังหวัดราชบุรีจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลามากกว่า 200 ปีแล้ว แต่กลับกลายเป็นว่าน้อยคนนักที่จะรู้จักเรื่องราวที่ไปที่มาของชุมชนแห่งนี้

ยิ่งเวลาผ่านไปอดีตก็ยิ่งเลือนราง แม้แต่ลูกหลานก็อาจลืมเลือนที่มาของตนเอง ที่แห่งนี้นับได้ว่าเป็นก้าวเล็ก ๆ ที่ยิ่งใหญ่ ที่สามารถทำให้คนในท้องถิ่นเริ่มกลับมาสนใจรากเหง้าของตนเองมากยิ่งขึ้น รวมถึงเป็นการช่วยพลิกฟื้นศิลปะที่ใกล้จะสูญหายอย่างผ้าจกให้กลับมาแพร่หลายอีกครั้งหนึ่ง

แผนที่ท่องเที่ยวในชุมชน

1 จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว แหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนไท-ยวน

2 สหกรณ์การเกษตรไท-ยวน ราชบุรี จำกัด แหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนไท-ยวน

3 สวนโคตรเหง้ารำลึก

4 บ้านป้าติ๋ม ทอผ้าจก ประดิษฐ์ดอกเข็ม (โมบายเอกลักษณ์ของชาวไท-ยวน)

5 ตาบไม้ของเล่น บ้านลุงเสถียร

6 เรื่องของโอ่ง

7 เถ้า ฮง ไถ่

8 อุทยานหินเขางู

โปรดสแกน
QR code นี้ เพื่อใช้งาน
แผนที่ในGoogle Map

ครูช่างกับเบื้องหลังความเป็นมา
ครูอุดม สมพร ครูศิลป์ของแผ่นดิน พ.ศ.2552

จุดเริ่มต้นของครูอุดม สมพร เกิดขึ้นหลังจากครูปลดเกษียณ ที่ได้มีเวลามานั่งระดมสมองกันว่า จะทำจะอย่างไรให้คนรุ่นลูกรุ่นหลานได้เข้าใจความเป็นมาและรากเหง้าของตนเอง ความร่วมมือร่วมใจจากหลาย ๆ ฝ่ายเป็นผลให้ที่แห่งนี้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ไม่ใช่เป็นประโยชน์แค่กับคนในชุมชน แต่ยังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและผู้ที่แวะเวียนเข้ามาได้ไม่ขาดสาย ในปี พ.ศ. 2538 ครูอุดม สมพร พร้อมด้วยคณะ ได้แก่ พ.อ. อานิติ ขำแก้ว, อาจารย์พิศิษฐ์ ขำแก้ว, คุณสิงข์ ขำแก้ว ร่วมคิดร่วมปรึกษาและดำเนินการกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีหลักความเชื่อว่า

“ทำดี ทำที่ไหนก็ได้ ถ้าหากการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อสาธารณะ ไม่แสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองและหมู่คณะ การกระทำนั้นก็จะสำเร็จในที่สุด”

การเริ่มต้นได้เริ่มจากสถานที่ตรงนี้ซึ่งเป็นส่วนที่ได้รับการบริจาคจากวัด และได้งบประมาณจาก อบจ. เพื่อสร้างตัวอาคารเพียงอย่างเดียว

หากพูดถึงแรงบันดาลใจของคณะที่จัดตั้งสถานที่แห่งนี้ขึ้น ครูอุดม ท่านได้เป็นตัวแทนกล่าวไว้ว่า การก่อตั้งที่แห่งนี้มามีรากฐานมาจากการศึกษาประวัติศาสตร์ การได้ศึกษาโคตรเหง้าของเราเอง ส่วนสิ่งของต่าง ๆ ในจิปาถะภัณฑ์ได้มาจากการเก็บสะสมเล็ก ๆ น้อย ๆ ในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ของที่มีคุณค่าทางจิตใจไปจนถึงสิ่งของที่มีมูลค่าทางราคา เป้าหมายเพียงเพื่ออยากให้ความเชื่อส่งไปถึงลูกถึงหลาน ซึ่งพวกเขาอาจไม่ต้องเชื่อก็ได้แต่เข้าใจบรรพบุรุษว่าเคยมีความเชื่ออย่างไรถึงทำให้มีทุกวันนี้ อย่างน้อย ๆ ก็เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เข้าใจ วงวารของชีวิตเพื่อการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

เครื่องมือทำความฉิบหาย
ให้แก่ตนเองและครอบครัว

จากผนังทางเข้าต้อนรับผู้เยี่ยมชมนั้นมีข้อความเตือนใจที่กล่าวไว้ว่า “อยากให้ลูกหลานเหลียวหลังมาดูอดีตบ้าง บรรพชนได้สร้างอะไรไว้มากมาย ถ้าเราไม่รู้จักอดีตจะหมดความเป็นชาติ หมดเอกลักษณ์ เนื้อหาของชีวิตมีรากแก้วทั้งสิ้น หลายคนอนุรักษ์ผ้าเพื่อเก็บ...แต่เราอยากคิดสร้างสรรค์งานผ้าให้เกิดมากกว่า...ลายผ้าทุกลายล้วนเป็นมรดกของบรรพชน ถ้าเราเก็บไว้เพียงผ้า นานไป ผ้าเก่าไปเรื่อย ๆ คุณค่ามันอยู่ที่ความเก่าหรือเปล่า หากวันหนึ่งไฟเผาจะหมดไปไหม แต่ถ้าเราเก็บสิ่งที่เคยมีไว้เป็นองค์ความรู้ ไฟเผาก็ไม่หมด สืบสานต่อได้ไปอีกนาน ที่นี่จะมีจิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว เราจะเก็บเอาองค์ความรู้เรื่องงานผ้าจกไว้ที่นี่” คำกล่าวเขียนนี้ขึ้นโดยครูอุดม สมพร ซึ่งยืนยันความคิดความเชื่อของชายผู้นี้อย่างชัดเจน

ระหว่างเดินชมรอบ ๆ จิปาถะภัณฑ์เราก็ยังคงได้ยินคนในพื้นที่พูดคุยกันด้วยภาษาคำเมือง ซึ่งเป็นเหมือนภาษาท้องถิ่นเมืองเหนือ ดูเป็นที่น่าประหลาดใจที่ยังเห็นคนเหล่านี้เก็บทั้งวัฒนธรรม ภาษา และความเชื่อไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ในส่วนของการแต่งกาย แม้ว่าในปัจจุบัน ชาวไท-ยวน จะใส่เครื่องแต่งกายตามช่วงสมัยที่เปลี่ยนไป แต่พวกเขายังคงสืบทอดการใส่ผ้าซิ่นในโอกาสสำคัญอยู่เสมอ เพื่อไม่ให้วัฒนธรรมสูญหายไป

ผ้าจก ไท-ยวน ราชบุรี
มรดกภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ
Pha Chok : The Tai Yuan Textile of Ratchaburi

กว่าจะมาเป็นจิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัวในวันนี้ คณะกรรมการดำเนินการต้องผ่านอุปสรรคมากมาย ทั้งด้านความเข้าใจของคนในชุมชน จนมีคำถามที่ว่า “จะสร้างให้เปลืองเงินไปทำไม” “สร้างแล้วได้อะไร” “ผลประโยชน์จะไปอยู่ที่ใคร” จนมีคำกล่าวไว้ว่า มือขวามุ่งทำงานตามเป้าหมาย มือซ้ายต้องคอยปัดหอกที่มแทงหลังอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้การสร้างดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่นที่สุด แต่ถึงอย่างไรคณะทำงานก็ค่อย ๆ ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากคนในชุมชนเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนให้ที่แห่งนี้ดำเนินต่อไปได้

คุณค่าของการเรียนรู้อดีต

ตั้งแต่ก้าวแรกที่เราเดินเข้ามาในพิพิธภัณฑ์ สิ่งแรกที่สะดุดตาคงหนีไม่พ้นพญานาคที่ถูกปั้นอย่างสวยงามอยู่ตามแนวบันไดทางขึ้น โดยช่างเพชรบุรีซึ่งถือเป็นหนึ่งในการสืบทอดความเชื่อของชาวล้านนา ที่มาของความเกี่ยวข้องกับพญานาคนั้นเริ่มขึ้นจากความเชื่อเดิมที่ว่า ในช่วงที่ชาวล้านนาอพยพมาพญานาคได้แปลงกลายมาเป็นชีปะขาวเพื่อบอกทางผู้นำทาง โดยให้เลือกที่สถานที่แห่งนี้เป็นที่อยู่สำหรับชาวเมืองล้านนา ซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองในปัจจุบัน จากตำนานพญานาคได้มาช่วยขุดคูเมืองให้ จนเป็นคูเมืองล้อมรอบ ไม่มีกำแพงมีแต่เพียงคูเมืองและเนินดิน ด้วยเหตุนี้เองทำให้พญานาคเป็นเสมือนผู้มีบุญคุณของชาวเมืองตราบจนทุกวันนี้ ประกอบกับที่ชาวไท-ยวน นับถือพุทธศาสนา ทำให้พญานาคเป็นตัวละครหลักในสถานที่แห่งนี้

การเข้าชมจิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว ครูอุดมเน้นย้ำกับเราว่า การจัดที่แห่งนี้ ไม่ได้จัดเพื่อมุ่งเน้นความสวยงามเป็นหลัก แต่มุ่งเน้นความเสมือนจริง ความเป็นจริงที่ถูกเปลี่ยนแปลงโดยกาลเวลา ดังนั้นหากมีสิ่งของอะไรที่วางอยู่ ที่เราเกิดสงสัย หรือไม่เข้าใจ ควรเอ่ยปากถามเพราะนั่นจะเกิดประโยชน์ต่อตัวเราเองทั้งสิ้น

แต่เดิมที่แห่งนี้เคยเป็นที่ตั้งเมืองเก่าของทวารวดี และเป็นที่อยู่ของชาวไท-ยวนที่เคยมาตั้งรกรากในอดีต แม้ว่าจะเป็นเพียงพิพิธภัณฑ์เล็ก ๆ ของท้องถิ่น แต่ห้องจัดแสดงแห่งนี้มีวิธีการลำดับเรื่องราวที่น่าสนใจและมีความลึกซึ้งอย่างน่าทึ่ง จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว ถูกแบ่งออกเป็นสองชั้น โดยจะมีลูกศรบังคับเดินไปตามห้องต่าง ๆ แบ่งได้ออกเป็น 10 ห้อง

ห้องที่ 1 จุดเริ่มต้นภูมิปัญญาสมัยทวารวดี
ห้องที่ 2 เครื่องมือทำมาหากินสะท้อนวิถีชีวิต
ห้องที่ 3 มุมหลับนอนสอนลูกหลาน
ห้องที่ 4 แหล่งระดมความคิดสู่การเปลี่ยนแปลง
ห้องที่ 5 หลากหลายวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ชาวไท-ยวน
ห้องที่ 6 เครื่องมือเครื่องใช้จากรุ่นสู่รุ่น
ห้องที่ 7 นิทรรศการ จิปาถะ ของนานาภัณฑ์
ห้องที่ 8 แหล่งรวมภูมิปัญญาทอผ้าจก
ห้องที่ 9 ห้องอนุรักษ์ผ้าโบราณตำนานราชบุรี
ห้องที่ 10 หลากหลายรากเหง้าเรื่องเล่าชาติพันธุ์

แผนที่ ชั้น 1

ในระหว่างการเดินชม เราจะเห็นว่ามีเครื่องมือเครื่องใช้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวางเรียงรายนับไม่ถ้วน แต่ของทุกชิ้นล้วนมีความหมาย ดังนั้นถ้าสงสัยอะไร สิ่งของชิ้นไหน ก็ไม่ต้องเกรงใจที่จะถามเจ้าหน้าที่ของจิปาถะภัณฑ์ฯ

แผนที่ ชั้น 2

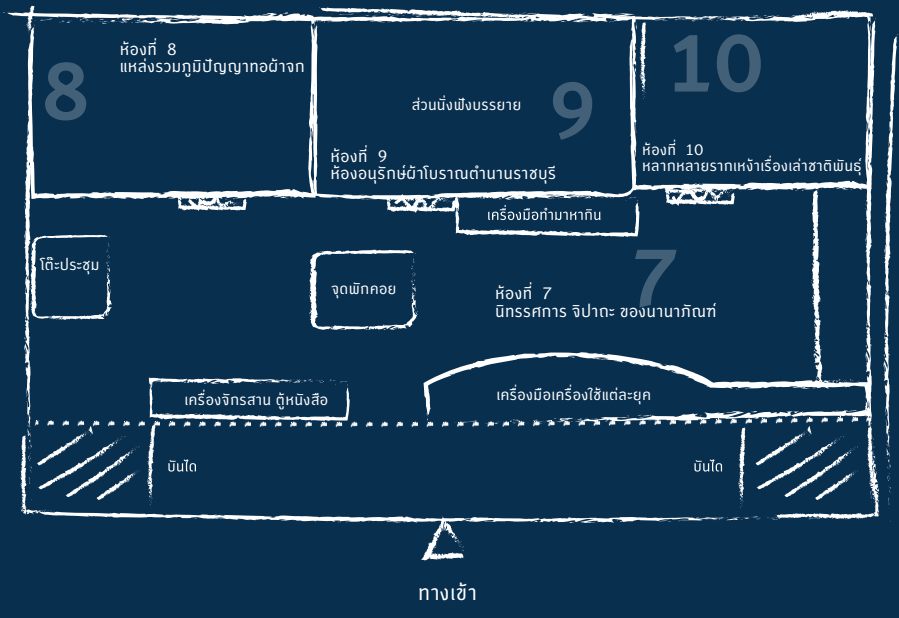

ห้องที่ 1 จุดเริ่มต้นภูมิปัญญาสมัยทวารวดี

เมื่อเปิดประตูเข้าไปแล้ว ทางแรกที่เราต้องเดินคือเลี้ยวขวาลงไปยังชั้นล่าง ภาพแรกที่พบอาจทำให้ชวนสงสัย นั่นคือต้นไม้อายุถึง 500 ปีที่แห้งตายแล้ว แท้จริงแล้วต้นไม้แห้งตายนี้สะท้อนให้เห็นว่า ณ สถานที่แห่งนี้ แต่ก่อนได้เคยเป็นภูมิลำเนาป่าใหญ่

เมื่อมองเข้าไปด้านใน เราจะพบกับเจ้าแม่ตะเคียน ซึ่งเป็นแนวคิดของครูอุดม ที่ต้องการสืบทอดความเชื่อของชาวบ้าน ว่าเจ้าแม่ตะเคียนจะให้โชคให้ลาภกับผู้ที่มากราบไหว้ มีทั้งการบนบานศาลกล่าว บ้างก็มาถูเลข เห็นได้จากสิ่งของที่นำมาบนบาน และผ้าหลากสีที่ถูกพันขึงไว้ตามความเชื่อต่างๆ หากมองทะลุช่องของต้นไม้ไป จะพบกับซากอิฐโบราณ ที่ถูกจัดไว้อย่างประณีต อิฐที่ถูกวางเรียงอยู่นั้น เป็นอิฐสมัยทวารวดี มีอายุมากกว่า 1,400 ปีมาแล้ว ด้วยเหตุที่ว่าศิลปะในสมัยทวารวดีนั้น มักจะถูกค้นพบตามซอกตามหลืบของโบราณสถานนั่นเอง จากที่ได้พูดคุยกับครูอุดม ทำให้เราได้ทราบว่า หลายๆ ส่วนนั้นเกิดขึ้นจากความคิดสร้างสรรค์ของครูอุดมเอง นอกจากนั้น รอบๆ โถงบริเวณด้านล่าง ยังมีการตกแต่งด้วยดินเผาสมัยทวารวดี และศิลปะปูนปั้นรูปทรงต่างๆ ที่รอให้คนมาเยี่ยมชม และถามไถ่ความเป็นมา

ห้องที่ 2 เครื่องมือทำมาหากินสะท้อนวิถีชีวิต

ภายนอกบริเวณโถงชั้นล่าง ถูกล้อมรอบไปด้วยอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ทำมาหากินในอดีต อย่างอุปกรณ์การแปรรูปข้าวเปลือก เช่น มองหรือกระเดื่อง เพื่อแยกระหว่างข้าวสารซ้อมมือ กับแกลบหรือรำ โดยนำแกลบไปเป็นอาหารสัตว์อีกทอดหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีเกวียนไถนา ยานพาหนะรูปแบบต่างๆ อุปกรณ์การตำยาในอดีต เครื่องมือเครื่องใช้ด้านช่าง ที่ถูกประดับไว้ตามผนังห้อง

ห้องที่ 3 มุมหลับนอนสอนลูกหลาน

ตามหลืบมุมต่างๆ ของห้องนี้แสดงการหลับนอนของชาวไท-ยวนในอดีต แสดงให้เห็นถึงความแนบชิด ความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของคนในครอบครัว พ่อแม่ลูกนอนรวมกันในห้องเดียว ส่วนมุมห้องจะมีหิ้งวางถาดเครื่องบูชาผีเฮือน ซึ่งเป็นผีประจำโคตรเหง้า

นอกจากการหลับนอน ได้มีการเล่าเรื่องราวหน้าที่ของผู้เป็นพ่อเป็นแม่ ผู้ชายออกไปทำนาทำไร่ ผู้หญิงอยู่ในเรือน เข้าครัวดูแลลูกหลาน ลูกๆ หลานๆ หลังจากกลับมาจากโรงเรียนก็ช่วยกันทำงานบ้าน เตรียมกับข้าวเพื่อกินข้าวกินพร้อมหน้าพร้อมตา ทำให้เห็นความผูกพันที่เกิดขึ้นของคนในครอบครัว เพื่อสะท้อนวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

รู้หรือไม่

ไท-ยวน กับ ไทยญวน แตกต่างกัน
หากใช้ ‘ญ’ เป็นญวนจากเวียดนาม
แต่ ใช้ ‘ย’ นั้นมาจากทางอาณาจักรโยนกนคร
ในอดีตทางตอนเหนือของไทย

ห้องที่ 4 แหล่งระดมความคิดสู่การเปลี่ยนแปลง

เรียกได้ว่าห้องนี้เป็นห้องที่คึกคัก และเต็มไปด้วยผู้คน เมื่อมองเข้ามา จะเห็นคนนั่งอยู่เต็มไปหมด แต่ทั้งหมดนี้เป็นรูปปั้นหุ่นขี้ผึ้งที่แสดงถึงวิถีชีวิตต่างๆ ของคนล้านนา ตั้งแต่เมื่อ 200 ปีที่แล้ว เล่าเรื่องการเป็นอยู่ ทำมาหากิน โดยเน้นเรื่องการพัฒนาชุมชน รูปปั้นต่าง ๆ สร้างเพื่อรำลึกถึงเจ้าหน้าที่ที่เคยทำงานและก่อตั้งที่นี่ขึ้นมา หุ่นบุคคลที่เราเห็นนั่งเรียงรายกันอยู่นั้นคือหุ่นบุคคลที่เป็นผู้นำทางความคิด และจิตวิญญาณ เช่น พระสงฆ์เชื้อสายไท-ยวน ราชบุรี ที่ได้รับการยกย่อง และเป็นตัวอย่างที่ดีของคนในชุมชน

ห้องที่ 5 หลากหลายวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ชาวไท-ยวน

การจัดเรียงเครื่องมือเครื่องใช้ในห้องนี้เป็นไป
ราวกับห้องที่เคยมีผู้อยู่อาศัยจริง ๆ ดังเช่นห้องตกฟาก หรือห้องที่ใช้ทำคลอดในอดีต เหตุที่เรียกว่า “ตกฟาก” เพราะในอดีตจะใช้ไม้ไผ่มาตีเป็นฟาก พอหมอตำแยทำคลอดเด็กออกมาจึงเป็นการตกฟาก จากนั้นก็จะให้เด็กนอนในกระด้ง เมื่อเด็กโตขึ้นจึงย้ายมานอนในเปล เมื่อสังเกตที่กำแพงห้องจะพบแหที่ห้อยไว้ สิ่งนี้บ่งบอกถึงความเชื่อเรื่องผีกระสือในสมัยโบราณที่จะมากินรกและสายสะดือของเด็ก จึงต้องใส่แหกันเอาไว้ หรือบางบ้านจะใช้หนามกั้นไว้ การอยู่ไฟเป็นการผิ่งท้องหน้าเตาไฟ จะทำให้ท้องของแม่แห้ง และเพื่อความสะดวกในการก่อไฟต้มน้ำอาบเด็กทารก ทำความสะอาดสายสะดือหรืออื่น ๆ
โดยห้องอยู่ไฟจะสร้างจากการกั้นพื้นที่ในห้องครัว

รู้หรือไม่

เหตุที่ท้องของแม่ยังป่องอยู่หลังจากการคลอดลูก เกิดจากการที่น้ำคาวปลายังออกมาไม่หมด และมดลูกยังไม่เข้าอู่ ต้องอยู่ไฟและกินยาดองเป็นเวลานับเดือน จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “การอยู่เดือน”

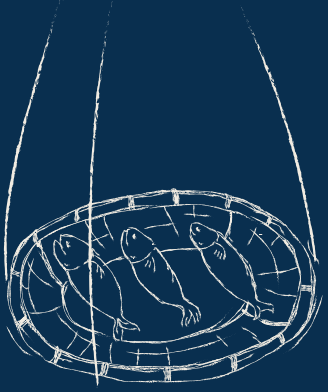

เนื่องจากชาวไท-ยวนมาจากทางเหนือจึงยังมีการกิน
ข้าวเหนียวโดยใช้หม้อหวดวางบนเตาที่ทำจากหินสามก้อน
เรียกกันว่า “เตาสามเส้า” ซึ่งต่อมาก็เปลี่ยนเป็นเตาอั้งโล่
และพัฒนาเรื่อยมา สังเกตที่ข้างๆ เตาจะพบปล่องกระบอกไม้ไผ่
ซึ่งเป็นภูมิปัญญาโบราณ ใช้ในการเป่าลมให้อากาศเกิดการถ่ายเท
แทนการพัด วิธีนี้จะช่วยให้ขี้เถ้าไม่ฟุ้งลอยขึ้นมามาก ที่ด้านบน
จะพบตะกร้าตากปลาหรืออื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้ความร้อนจากเตา
ช่วยในการอบสิ่งต่างๆ ให้แห้ง เป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาในการใช้
พลังงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ในห้องครัวจะพบ
สิ่งของเครื่องใช้อื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น “สะโตก” ซึ่งใช้เป็นที่เก็บ
รักษาอาหาร ป้องกันอาหารจากแมลง และสัตว์ต่างๆ ซึ่ง
แตกต่างจากเครื่องใช้ในภาคเหนือ ที่เป็นภาชนะ
สำหรับวางถ้วยอาหารที่เราคุ้นเคย

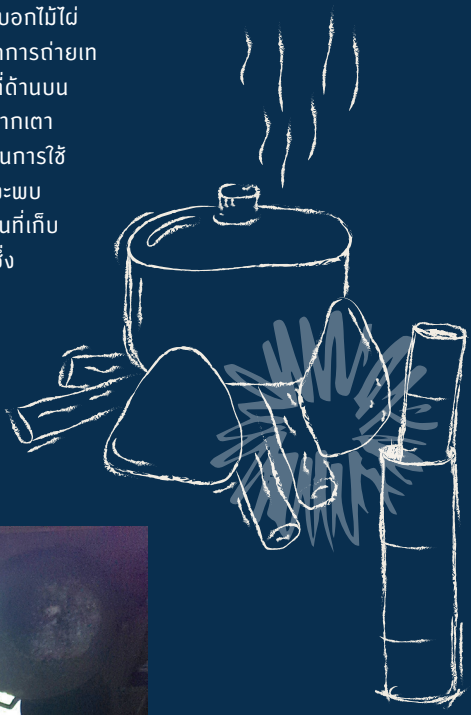

รู้หรือไม่

การกินอาหารประเภทแกงในสมัยก่อน สมัยที่ยังไม่มีช้อนสิงกะสี และยังใช้มือกินข้าว ชาวบ้านจะใช้เปลือกหอยแมลงภู่มาประยุกต์เป็นช้อนเพื่อใช้ในการรับประทานอาหาร

ห้องที่ 6 เครื่องมือเครื่องใช้จากรุ่นสู่รุ่น

ในห้องได้รวบรวมวิถีการทำการเกษตร เกวียนไถนา อุปกรณ์กะเทาะเปลือกข้าวออกเป็นข้าวสารตั้งแต่โบราณ มีเครื่องตำข้าว เครื่องโม่ข้าว จนถึงเครื่องสีข้าวที่ใช้มือหมุน แทนการใช้กระแสไฟที่ใช้กันในปัจจุบัน ซึ่งอุปกรณ์เครื่องใช้ทุกอย่างในห้องนี้เป็นอุปกรณ์ที่เคยใช้จริงทั้งหมด โดยได้ผ่านการใช้งานจากชาวไท-ยวนมารุ่นสู่รุ่น นับตั้งแต่ พ.ศ. 2347 ซึ่งล่วงเลยมากว่า 200 ปี

ห้องที่ 7 นิทรรศการ จิปาถะ ของนานาภัณฑ์

เมื่อเดินขึ้นมาด้านบน บริเวณโถงนั้นถูกล้อมรอบไปด้วยตู้กระจก ภายในประกอบไปด้วยอุปกรณ์เครื่องใช้มากมายที่ไม่ค่อยได้พบเห็นในปัจจุบัน หากไม่มีการสะสมไว้ก็คงค่อยๆ เลือนหายและเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เช่น อุปกรณ์การสื่อสารสมัยก่อนอย่าง โทรเลข ไปจนถึงโทรศัพท์บ้าน หรือเครื่องเล่นเพื่อความบันเทิง เช่น สลากกินแบ่งรัฐบาล หรืออุปกรณ์การเล่นการพนัน ที่ถูกเขียนกำกับเอาไว้ว่า ‘เครื่องมือทำความฉิบหาย ให้แก่ตนเองและครอบครัว’

ห้องที่ 8 แหล่งรวมภูมิปัญญาทอผ้าจก

ผ้าซิ่นตีนจก เป็นหนึ่งในภูมิปัญญาหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงของชาวไท-ยวน แสดงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมกันของชาวไท-ยวนทุกกลุ่ม ที่ปัจจุบันกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ การทอผ้าจก คือ การล้วง หรือควักเส้นด้าย ที่เป็นเส้นพุ่งพิเศษมาขัดกับเส้นอื่นๆ ให้เกิดลวดลายระหว่างการทอ โดยอาจใช้ขนเม่น ไม้ หรือนิ้ว ในการจก ด้วยกรรมวิธีนี้จะสามารถสร้างลวดลายได้มากมาย หลายสี ต่างจากการขิด ซึ่งเส้นพุ่งจะเป็นสีเดียวกันตลอดหน้าผ้า

ห้องนี้ได้จัดแสดงอุปกรณ์ต่างๆ และวิธีการทอผ้าจกไท-ยวน ไม่ว่าจะเป็นกี่ หรือหูก ซึ่งเป็นโครงไม้ที่ไว้ยึดอุปกรณ์ทอผ้า และสำหรับให้ผู้ทอนั่ง ฟืม เป็นเครื่องมือสำหรับเรียงเส้นยืน และกระทบเส้นพุ่งให้แน่น ตะกอ คืออุปกรณ์สำคัญที่ทำให้เกิดลวดลาย เนื่องจากมีหน้าที่ยกเส้นยืนขึ้น-ลงตามที่กำหนดไว้ ส่วนกระสวย คือส่วนที่ใช้พุ่งเส้นพุ่งเพื่อให้เกิดการขัดสาน

กระบวนการสร้างสรรค์ผ้าจกไท-ยวน

1. เตรียมเส้นด้าย - เริ่มจากการกรอเส้นด้ายลงในหลอด จะทำโดยการใส่ไจฝ้ายในเครื่องที่เรียกว่า “ระวิง” หรือ “ไน” แล้วปั่นไปใส่ในเพียน ซึ่งก็คือเครื่องปั่นด้าย แล้วจึงใส่หลอดด้าย ระวิง คืออุปกรณ์สำหรับใส่ไจฝ้ายที่เตรียมไว้ ซึ่งในอดีตเรียกว่า “หลา” หรือดั้งเดิมโดยแท้จะเรียกว่า “โก้งกว้าง” มาจากคำว่า “โก๎งกว๎าง” ที่เป็นคำเรียกทางภาคเหนือ ไจฝ้ายที่อยู่ที่เครื่องระวิงจะถูกปั่นมาใส่ที่เครื่องปั่นด้ายที่เรียกว่า “เพียน” โดยในพื้นที่อื่น ๆ อาจเรียกต่างกันออกไปเช่น เฝี่ยน ในภาคเหนือ ในอดีต ต้องกรอใส่กวัก ซึ่งเป็นไม้ไผ่สานก่อน แต่ปัจจุบันมีการกระชับขั้นตอน

ระวิง ไน หลา หรือ เฝี่ยน

2. เตรียมเส้นยืน - นำหลอดด้ายมาเรียงเส้นและสีสำหรับเป็นเส้นยืนโดยขึงกับไม้หลัก ไม้หลักจะเป็นส่วนที่กำหนดความยาวของเส้นยืน โดยจะมีการนับและมัดหรือขั้นเป็นข้อ ๆ เพื่อไม่ให้เส้นด้ายพันกัน ที่ราชบุรีจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือมีเส้นยืนหลายสี ส่วนมากใช้สีดำ แดง และเหลือง ต่างจากผ้าจกทางเหนือหรือทางภาคอีสานที่เส้นยืนจะเป็นสีเดียวเต็มหน้าผ้า สีของเส้นยืนเหลืองและแดงสามารถเรียกอีกอย่างว่าเส้นคั่นห้อง จะมีความสำคัญโดยเป็นส่วนที่ช่วยนับลายให้ง่ายขึ้น ขณะร้อยเส้นด้ายที่ซี่ฟืม (หรือเรียกว่า “ฟันหวี” เพราะมีลักษณะคล้ายหวี)

ขนเม่น

ไม้หลัก

3. เตรียมการทอและการสืบหูก – นำเส้นยืนร้อยเขาตะกอ และฟืม จะสังเกตุได้ว่าเมื่อจิดเส้นยืนให้เข้าในที่แล้ว ปลายด้านหนึ่งของเส้นยืนจะผูกไว้ด้านบนของกี่ ปลายอีกด้านจะคล้องที่ไม้บ่วงซิง โดยเส้นยืนจะถูกแบ่งเป็น 2 ส่วนไปอยู่ในตะกอแต่ละอัน การทอเช่นนี้จะมีตะกอเพียง 2 อันเพื่อแยกเส้นให้อยู่ด้านบนและล่างสลับกันให้เกิดการขัดสาน ไม้เหยียบด้านล่างจะเป็นตัวสลับตะกอขณะที่ทอผ้า และในขั้นตอนนี้ การใช้เส้นยืนเก่าที่ค้างอยู่แล้วที่ฟืมต่อกับเส้นยืนใหม่เข้าด้วยกัน จะเรียกว่า การ “สืบหูก” จะใช้วิธีการบิดเกลียวและแต้มกาว สมัยโบราณใช้แป้งเปียกที่ผสมจากน้ำร้อนและแป้งมันสำปะหลัง แต่สมัยนี้ใช้กาวละลายน้ำ แต่ถ้าเป็นการเอาเส้นยืนเก่าต่อกับเส้นยืนใหม่ ด้วยวิธีการผูกเป็นปมจะเรียกว่าการ “ต่อหูก” ไม่ใช่การสืบหูก แต่ก็จะมีวิธีมัดให้เป็นปมที่เล็กที่สุด

4. ขั้นตอนการจก - ใช้เส้นด้ายพุ่งพิเศษจกขึ้นและลง คำว่า “จก” นั้นเป็นคำกิริยา เช่น การจกอาหาร ลักษณะของการจก จะทอโดยที่ด้านหน้าผ้าที่ถูกต้องจะอยู่ที่ด้านล่าง คล้ายการทอผ้าแพรวาที่ใช้วิธีการจกของทางอีสาน และโดยปกติหน้ากว้างของฟืมจะมีขนาดเดียวกันกับขนาดหน้าผ้า หรือเป็นตัวกำหนดหน้ากว้างของผ้า แต่ส่วนที่ทอด้วยการจกที่คูบัวราชบุรีนี้เมื่อทอออกมาแล้ว จะพลิกด้านยาวให้กลายเป็นหน้ากว้างของผ้า แล้วจึงนำไปต่อกับชิ้นส่วนอื่น ๆ จะสังเกตได้ว่าฟืมที่ทอจกจะมีขนาดเล็ก การจกจะทำสลับสีตามต้องการไปจนสุดปลายผ้า แล้วเหยียบไม้เหยียบด้านล่างเพื่อสลับตะกอเส้นบนและล่าง ให้เกิดการขัดของเส้นด้าย กระทบเส้นด้ายด้วยฟืมเพื่อความแน่นของผืนผ้า แล้วนำกระสวยที่ใส่หลอดด้ายพุ่งยาวจนสุดหน้าผ้า เส้นพุ่งนี้คือเส้นพุ่งปกติ เหยียบขาเหยียบและกระทบฟืมอีกครั้ง และทำซ้ำไปเรื่อยๆ

รู้หรือไม่

เรื่องน่ารู้ ระบบ UDOM : Computer Chok Design คือลายผ้าจกต้นแบบที่เหมาะสำหรับผู้ฝึกหัดทอ โดยมีการวิเคราะห์และถอดแบบมาจากลายจกโบราณของชาวไท-ยวน ราชบุรี และพัฒนาข้อมูลลงใน คอมพิวเตอร์ เพื่อเก็บลายไว้สำหรับการศึกษาและเผยแพร่ลายผ้าแก่คนที่สนใจจะสืบสานลวดลาย และช่างฝีมือทอผ้าจกในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการฟื้นฟูการทอผ้าจกและเป็นหนึ่งในการอนุรักษ์ผ้าไทยให้ดำรงอยู่ต่อไปในอนาคตอีกทางหนึ่ง

นอกจากวัสดุอุปกรณ์ เรายังได้เรียนรู้เกี่ยวกับสีธรรมชาติที่เกิดจากภูมิปัญญา การนำสีของพืชชนิดต่างๆ หรือส่วนต่างๆ ของพืชมาใช้งาน เช่น สีจากเปลือกประดู่ ให้สีน้ำตาลเข้ม-สีจากเนื้อประดู่ให้สีน้ำตาลอ่อน สีจากมะเกลือให้สีเทาดำ สีจากใบเพกาให้สีเขียว เป็นต้น และที่น่าสนใจ คือการใช้สารช่วยติดสีแต่ละชนิด ก็ทำให้เกิดสีแตกต่างกันไป

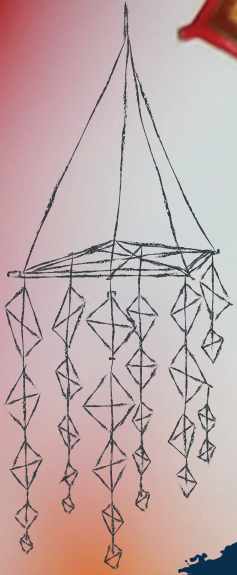

เศษด้ายที่เหลือจากการทอผ้า ชาวบ้านจะนำมาประดิษฐ์เป็นโมบายดอกเข็ม ซึ่งจะใช้ตามงานวัด งานประเพณีเทศกาลต่าง ๆ เช่น เข้าพรรษา ออกพรรษา หรือบางบ้านก็ใช้ประดับบ้านของตนเอง การจับคู่สีบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชาวไท-ยวนและแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของคนสมัยโบราณ

ห้องที่ 9 ร่วมอนุรักษ์ผ้าโบราณตำนานราชบุรี

ในห้องนิทรรศการแห่งนี้มีการรวบรวมลายผ้าที่มีชื่อเสียงไว้มากมาย โดยเฉพาะผ้าจกรวม 9 ลาย ของชาวไท-ยวน จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นลายจำลองที่จัดแสดงไว้ โดยทอขึ้นในปีกาญจนาภิเษก เพื่อทูลเกล้าถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เนื่องในวโรกาสครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ได้แก่ ลายดอกเซีย ลายกาบ ลายกาบซ้อนหัก ลายกาบดอกแก้ว ลายโก้งเก้ง ลายโก้งเก้งซ้อนเซีย ลายหน้าหมอน ลายหักนกคู่ และลายแคทราย ซึ่งลายแคทรายนั้น ออกแบบขึ้นใหม่ โดยครูอุดม สมพร นอกจากนี้รอบ ๆ ห้องยังมีการแสดงผ้าลวดลายต่างๆ ของชุมชนชาวไท-ยวน ที่เคยใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย

ผ้าจกไท-ยวน อาจเรียกได้อีกอย่างว่า “ผ้าซิ่นตีนจก” เหตุที่เรียกกันเช่นนั้นมีต้นตอมาจากส่วนประกอบของผ้าจก โดยโครงสร้างหลักของผ้าจะเหมือนกับผ้าซิ่นทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน

1 ส่วนหัวซิ่น

2 ส่วนตัวซิ่น

3 ส่วนตีนซิ่น

หากแต่ส่วนตีนซิ่นจะมีความเป็นเอกลักษณ์พิเศษด้วยการทอเทคนิคการจก จึงเรียกว่า “ผ้าซิ่นตีนจก” โดยราคามีตั้งแต่หลักพันจนถึงหลักแสน

ลายกาบ

ลายโก้งเก้ง

ผ้าแต่ละส่วนดังกล่าว จะมีการทอแยกชิ้นแล้วนำมาประกอบกันในภายหลัง ส่วนหัวซิ่นที่บ้านคูบัวจะมีเอกลักษณ์เฉพาะคือ จะต่อด้วยผ้าฝ้ายสีขาวเป็นหัวบนและแดงเป็นหัวล่างเสมอ

ส่วนตัวซิ่นจะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไปตามชนิดของซิ่น เช่น ซิ่นตาจะใช้สีแดงในการทอส่วนตัวซิ่นและจกดอกประกอบเป็นระยะ ๆ โดยจะพุ่งด้วยสีดำเป็นแถบพื้นลายขวางสลับกับสีแดงและเหลือง ลายจกจะมีมากหรือน้อยอยู่ที่การใช้งาน หากมีลวดลายมากจะนิยมใช้ออกงาน (ซิ่นตาหมู่) ถ้าไม่มีการจกตกแต่งจะเน้นใช้ในชีวิตประจำวัน (ซิ่นตาเลี่ยนหรือซิ่นตาพื้น)

ซิ่นแล่หรือซิ่นแหล้ ตัวซิ่นทอด้วยสีดำตลอดทั้งตัว โดยมีแถบสีแดงเชื่อมต่อกับตีนซิ่น ใช้ใส่ในชีวิตประจำวันทำไร่ไถนาจึงไม่เน้นการจกตกแต่งเช่นกัน

ซิ่นตาหมู่

ซิ่นตาเลี่ยนหรือ
ซิ่นตาพื้น

ลายแคทราย

ซิ่นแล่หรือซิ่นแหล้

ซิ่นซิ่ว

ซิ่นซิ่ว ซิ่วแปลว่าสีเขียวในภาษาพวน จึงมีการทอด้วยสีเขียวที่ตัวซิ่น แล้วประกอบด้วยจกด้านบนและล่างเล็กน้อย

ส่วนตีนซิ่นจะเน้นลักษณะพิเศษคือการจกลายต่างๆ ลักษณะสีที่นิยมคือสีแดง ไม่ว่าจะเป็นแดงสดหรือแดงคร่ำ โดยมีความเชื่อว่าสีแดงเป็นสีแห่งพลังและความสดใส ลวดลายที่เป็นที่นิยม และเป็นเอกลักษณ์ของผ้าจกคูบัวคือ ลายดอกเซีย ลายหน้าหมอน ลายโก้งเก้ง และลายกาบ เป็นต้น ซึ่งมีลายแคทราย เป็นลายใหม่ที่ครูอุดม เป็นผู้ออกแบบ ซึ่งมีแรงบันดาลใจมาจากดอกแคทราย

ด้วยเทคนิคการทอที่ซับซ้อน การใช้งานผ้าจกจึงใช้เฉพาะในโอกาสพิเศษเท่านั้น ในอดีตมีค่านิยมของชาวไท-ยวนที่ว่า หญิงจะต้องฝึกหัดทอผ้าใช้เอง และทำไว้ใช้ในครัวเรือน เนื่องจากผ้าไท-ยวนนั้นอยู่ในวิถีชีวิต ตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต เช่น ไว้ใช้ในประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ตามวัฒนธรรมและความเชื่อที่สืบทอด ผ้าบางชนิดทอขึ้นเพื่อใช้เพียงครั้งเดียว อย่างผ้าจกที่ใช้เป็นผ้าไหว้ ที่ฝ่ายหญิงจะเตรียมไว้ก่อนวันแต่งงานเพื่อขอขมาต่อพ่อและแม่ของสามีหรือญาติฝ่ายชาย ผ้าจกที่ใช้สำหรับคลุมโลงศพหรือห่อศพ เป็นต้น ผ้าจกบางชนิดใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ผ้าจกที่นำไปตกแต่งย่าม หรือหมอน

จากที่กล่าวมา คุณสมบัติและทักษะในการทอผ้าจึงมีความจำเป็นและถือได้ว่าผู้หญิงใดที่มีความสามารถในการทอผ้าจกจึงถือว่ามีคุณสมบัติพร้อมที่จะออกเรือน เป็นแม่ศรีเรือนที่ดีได้

เมื่อนำแค่บางส่วนของผ้าตีนจกไปตกแต่ง
ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่นหมอน กระเป๋าย่าม
หรือผ้าเช็ดหน้า เราจะไม่เรียกว่า
“ตีนจก” แล้ว จะเรียกกันว่า “หมอนจก”
“ย่ามจก” “ผ้าเช็ดหน้าจก” จะไม่มีคำว่า
“หมอนตีนจก”

รู้หรือไม่

ผ้าก็มีเล็บ เล็บเหลืองคือแถบเส้นสีเหลืองที่อยู่บริเวณตีนซิ่น
หรือส่วนที่ล่างสุดของผ้าซิ่น ซึ่งมีอยู่ในแทบทุกประเภทของ
ผ้าซิ่นไท-ยวน ราชบุรี นับได้ว่าเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของ
ซิ่นไท-ยวน ราชบุรีนั่นเอง

ห้องที่ 10 หลากหลายรากเหง้าเรื่องเล่าชาติพันธุ์

ห้องสุดท้ายเป็นห้องที่ได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับชาติพันธุ์ที่มาอาศัยอยู่ในราชบุรี รวม 7 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทยพื้นถิ่น, ไท-ยวน, ไทยทรงดำ, มอญ, จีน, ลาวเวียง, กะเหรี่ยง แต่ละชาติพันธุ์มีเรื่องราวความน่าสนใจแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวการอพยพย้ายถิ่น อาหารการกิน สถาปัตยกรรม วัฒนธรรมประเพณี หรืออื่น ๆ ที่ติดตัวมาแต่เดิม กลุ่มที่จะเอ่ยขึ้นเป็นกลุ่มแรกนั้นคงจะเป็นกลุ่มใดไปไม่ได้นอกเสียจากกลุ่มไท-ยวน ชาวยวนเริ่มมาตั้งถิ่นฐานในไทย บริเวณล้านนา นับเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ในล้านนา เหตุที่มีชื่อว่า “ยวน” มาจากตำนานสิงหนวัติที่กล่าวว่า สิงหนวัติกุมารได้อพยพผู้คนมาจากมณฑลยูนนาน มาตั้งรกรากอยู่ที่เชียงแสน โดยตั้งชื่อเมืองนี้ ว่า “โยนกนคร” และเรียกประชาชนเมืองนี้ว่า “ยวน” ซึ่งถูกเรียกเพี้ยนมาจากชื่อเมือง “โยนก” นั่นเองซึ่ง ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไท-ยวนนั้นมีความน่าสนใจตามที่ได้กล่าวมาแล้วในพิพิธภัณฑ์ห้องต่าง ๆ

ส่วนความเป็นมาที่ชวนให้หลงใหลของชาวชาติพันธุ์กลุ่มอื่น ๆ ที่จัดแสดงไว้ในห้องนี้ทำให้เราได้เรียนรู้และเข้าใจเพื่อนมนุษย์กลุ่มอื่น ๆ มากขึ้น ที่มาที่ไปของความคิดความเชื่อที่ส่งผ่านการกระทำ ประเพณี อาหารการกินที่น่าลิ้มลอง การแต่งกาย เช่น ประเพณีความเชื่อของชาวลาวเวียง เมื่อมีญาติเสียชีวิตจะมีการนำลาบหรือยำที่เป็นอาหารพื้นบ้านไปเซ่นไหว้ผีผู้ตาย ส่วนอาหารที่เรารู้จักคุ้นเคยกันอย่างแกงบอนและข้าวแช่นั้นมากจากชาวมอญ ซึ่งมีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่พม่า และการแต่งกายด้วยชุดดำที่เป็นที่มาของชื่อเรียกกลุ่มไทยทรงดำ เป็นต้น

โดยธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนจากหลาย ๆ เผ่าพันธุ์ การแต่งงาน การย้ายถิ่นฐานจากการทำงาน อิทธิพลของยุคโลกาภิวัตน์ ความเป็นสากลสื่อต่าง ๆ ที่เข้ามายังชุมชนแต่ละกลุ่ม ล้วนมีผลต่อวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้รากเหง้าความดั้งเดิมของวัฒนธรรมก็มีความเสื่อมสลายไปบ้าง หรือมีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย บางสิ่งที่ดีงามก็น่าเสียดายหากสูญหายไป จากนี้จึงอยากชวนกันส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมให้คงอยู่ เพื่อที่จะเป็นสมบัติและเป็นภูมิปัญญาไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลานของชาติสืบไป

รู้หรือไม่

ภาษาไท-ยวน ราชบุรี
ปู่ ตา = ป๊อคุณ
ย่า ยาย = แม่คุณ
ทวด = คุณหม่อน
ลูกชาย = ลูกบ่าว

เคล็ดไม่ลับกับการเที่ยวพิพิธภัณฑ์ให้สนุกขึ้นอีกนิด

1. ลองใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของคุณให้เต็มที่
ลองใช้การรับรู้ทั้งสายตา การฟัง จิบวัตถุที่สามารถจิบต้องได้ ระวังอย่าใช้แฟลชถ่ายภาพ เพราะอาจมีผลต่อภาพเขียนหรือสีสันของผลงานต่าง ๆ ให้ซีดจางลงได้

2. เปิดใจและลองเป็นผู้ตามที่ดี
แม้จะเป็นเรื่องที่เราอาจไม่เคยสนใจ แต่ขอให้ลองเปิดใจแล้วคุณอาจได้พบกับอะไรใหม่ ๆ ลองไปกับโปรแกรมที่มีผู้บรรยายแนะนำ ในเส้นทางที่ทางพิพิธภัณฑ์ออกแบบไว้ เพื่อให้เราค่อย ๆ รับรู้เรื่องราวทีละขั้น

3. อย่าอยู่ในพิพิธภัณฑ์ทั้งวัน
มีงานวิจัยหนึ่งพบว่า ความสนใจของคนเราจะลดลงเมื่อเราอยู่ในพิพิธภัณฑ์นานขึ้น ลองออกไปสูดอากาศด้านนอก รับประทานอาหาร พักดื่มน้ำชากาแฟ จะทำให้คุณเที่ยวอย่างสนุกขึ้น ซึ่งในบริเวณใกล้เคียงกับจิปาถะภัณฑ์ฯ จะมีกาดวิถีชุมชนคูบัวทุกวันหยุดสุดสัปดาห์ ให้เราได้เดินเที่ยวเปลี่ยนบรรยากาศ

4. หลีกเลี่ยงวันที่คนเยอะ
เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น และมีสมาธิมากขึ้น

5. ลองนำมาเล่าให้คนที่บ้านหรือเพื่อน ๆ ฟัง
พูดคุยกับคนที่เราไปด้วยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในสิ่งที่เราพบว่าน่าสนใจหรือน่าแปลกใจ เป็นการทบทวนความรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่เราได้จากการไปชมพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับคนอื่น ๆ และขยายแง่มุมของตนเอง

6. ไปคนเดียวก็สนุกได้
ถ้าเป็นเรื่องที่หาคนสนใจตรงกับเรายาก ลองไปคนเดียวแล้วอาจจะพบว่าคุณมีอิสระมากขึ้นที่จะหยุดอ่าน หยุดดูตรงไหนก็ได้นานเท่าไรก็ตามใจ บรรยากาศเงียบ ๆ ในพิพิธภัณฑ์อาจเหมาะกับการทำสมาธิ ก้าวเดินช้า ๆ บ้างก็เป็นได้

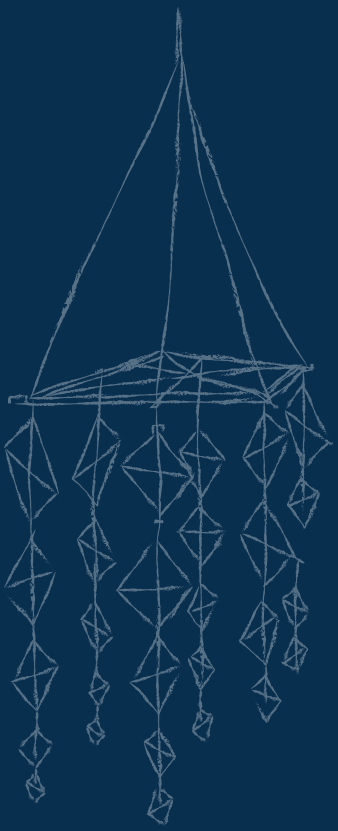

SACICT

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน)
The SUPPORT Arts and Crafts International Centre of Thailand (Public Organization)
59 หมู่ 4 ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13290 โทรศัพท์ 035-367-054-9 โทรสาร 035-367-051
59, Moo 4, Changyai, Bangsai, Ayutthaya, 13290 THAILAND Tel. +66(0) 35-367-054-9 Fax. 035-367-051
www.sacict.or.th Call Center 1289